

Bazylika św. Idziego w Bardejowie

Bazylika św. Idziego w Bardejowie to gotycka budowla sakralna położona w północnej części Placu Ratuszowego. Początki świątyni sięgają XIII wieku. Z tego okresu pochodzi jej patronat. Jest to budynek trójnawowy w układzie bazylikowym z nawami usytuowanymi na osi wschód-zachód i wejściem głównym od strony południowej. Obiekt ma dużą wartość architektoniczną, ale warto zwrócić uwagę także na wyposażenie bardejowskiej świątyni, w którym dominuje unikalny zbiór jedenastu gotyckich ołtarzy skrzydłowych z lat 1460-1520. Jest to wyjątkowa kolekcja ołtarzy zachowanych w jednym miejscu w niemal oryginalnym układzie. W XIII wieku w kościele założono średniowieczną kolekcję ksiąg, która stopniowo się rozrastała, a w 1540 r. została przekształcona w bibliotekę miejską. Przyjmowała w darze liczne książki od mieszczan, zaś największą tego typu darowizną była kolekcja 141 ksiąg przekazanych w 1639 r. przez miejscowego rektora Gašpara Seifreida.

Kościół św. Jakuba w Lewoczy

Kościół św. Jakuba w Lewoczy jest drugim co do wielkości kościołem na Słowacji, tuż po katedrze św. Elżbiety w Koszycach. Ze swoją bogatą historią i wieloma drogocennymi zabytkami zalicza się do najcenniejszych klejnotów słowackiego dziedzictwa narodowego. Został wzniesiony w 1340 r. i do dziś jest żywym sanktuarium służącym przede wszystkim wiernym w czasie codziennych mszy świętych i do przyjmowania sakramentów. Świątynia i jej wnętrze - dzieło Mistrza Pawła z Lewoczy - są wpisane na Światową Listę Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO. Dominującym elementem wnętrza jest ołtarz główny autorstwa wspomnianego już Mistrza Pawła z Lewoczy, największy gotycki ołtarz skrzydłowy na świecie, który ma 18,62 m wysokości i powstał ok. 1517 r. Bezcenną wartość historyczną i artystyczną mają również inne ołtarze znajdujące się w świątyni. Kolejnym unikalnym majstersztykiem lewockiej świątyni są freski za ołtarzem głównym pochodzące z 1400 r. i 1420 r., a także malowidła ściennie przedstawiające sceny z żywota św. Doroty. Tuż obok nich znajdują się inne freski ilustrujące siedem uczynków miłosierdzia i siedem grzechów głównych.

Katedra św. Marcina w Spiskiej Kapitule

Katedra św. Marcina to wspaniały przykład rozwoju stylów architektonicznych. Początkowo świątynia miała romańską bryłę pochodzącą z pierwszego trzydziestolecia XIII wieku. Był to obiekt trójnawowy z nawą poprzeczną (transept). Decydującym etapem dla oblicza świątyni były lata 1462 - 1478, kiedy to gotycki kościół został przebudowany i powiększony. Nowe sklepienie nadało mu charakter kościoła halowego trójnawowego. W latach 1493 - 1499 od strony południowej dobudowano kaplicę rodziny Zapolya. W drugiej połowie XVIII wieku obiekt poddano licznym adaptacjom w stylu barokowym, które sprowadzały się głównie do przebudowy krypt. Ostatni etap adaptacji miał miejsce pod koniec XIX wieku.

Najstarszym i najcenniejszym zabytkiem świątyni jest romańska figura Białego Lwa (Leo Albus) będąca jedyną zachowaną rzeźbą romańską tego typu na Słowacji. W 1993 r. Kapituła Spiska została wpisana na Światową Listę Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO.

Cerkiew św. Mikołaja w Bodružalu

Drewniana cerkiew grekokatolicka św. Mikołaja w Bodružalu to jedna z najstarszych świątyń na Słowacji datowana około 1658 r. Budowla zrębowa trójdzielna z niewielkim prezbiterium na rzucie kwadratu, nieco większą nawą i babińcem pod główną wieżą. Od zewnątrz obkład z desek i dach gontowy. W wieży znajdują się trzy dzwony, najstarszy pochodzi z 1759 r. Wewnątrz można podziwiać unikalny ikonostas. Jego wyjątkowość polega na tym, że jest to jedyny znany ikonostas malowany obustronnie. Nowsze malowidła - z XVIII wieku - zostały wykonane na tylnej stronie oryginalnego ikonostasu z XVII wieku. W 1968 r. ikona Chrystusa Nauczyciela została podzielona wzdłuż na dwie części. Tylą część – ikona świętego Pawła w towarzystwie innego ucznia, znajduje się w nawie na południowej ścianie. Ikonostas jest stylizowany z mieszaną ornamentyką barokowo-rokokową. Ołtarz główny za ikonostasem w stylu barokowym, ze starszym obrazem Ukrzyżowania.

Cerkiew św. Łukasza Ewangelisty w Tročanach

Drewniana świątynia pod wezwaniem apostoła Łukasza. Prawdopodobnie jest to najstarszy drewniany kościół obrządku wschodniego nie tylko na Słowacji, lecz na całym obszarze Karpat. Według stylu można go datować na przełom XV i XVI wieku. Wewnątrz znajduje się niekompletny ikonostas wpisany na krajową listę zabytków kultury. Carskie wrota, nazywane także królewskimi, świętymi lub głównymi znajdują się po środku ikonostasu i prowadzą do świątyni. Nad carskimi wrotami umieszczono Mandylion – przedstawienie oblicza Chrystusa na chuście. W środku świątyni znajduje się wiele cennych ikon rozmieszczonych w nawie. W 1968 r. obiekt został wpisany na krajową listę zabytków kultury. W latach 2010-2011 świątynia została kompleksowo wyremontowana i odrestaurowana.

Katedra św. Jana Chrzciciela w Preszowie

W miejscu obecnej świątyni grekokatolickiej pod wezwaniem Jana Chrzciciela już pod koniec XIV wieku istniała szpitalna kapliczka wzniesiona w stylu neogotyckim, która została przebudowana i poświęcona Najświętszej Marii Pannie. Świątynia była na przemian używana przez katolików i ewangelików. W połowie XVIII wieku została przebudowana w stylu barokowym. Kolejne remonty i przebudowy przeprowadzono na przestrzeni XIX wieku. W 1818 r. po utworzeniu diecezji grekokatolickiej w Preszowie świątynia została podniesiona do godności katedry i od tej pory jest wykorzystywany przez grekokatolików. Wewnątrz znajdują się relikwie błogosławionych Pavła Petra Gojdiča i Vasiľa Hopko, wierna kopia Całunu Turyńskiego i relikwia Świętego Krzyża. Po podniesieniu diecezji do rangi arcybiskupstwa w 2008 r. świątynia uzyskała status katedry metropolitalnej.
